

Arkitekturpolitik
for Holbæk Kommune
udkast til Mini udgaven

Holbæk
Kommune

Forord

Holbæk Kommune er smukke landskaber, skov, strand og attraktive byer, med købstaden Holbæk som hovedby, stationsbyer, landsbyer og herregårde i det åbne land.

Hvert sted har sine særegne kvaliteter. Kvaliteter, der er opstået over tid, formet af naturens kræfter, skiftende tiders anvendelse, arkitektoniske stilretninger, kulturhistorie og de mennesker, der lever her.

Omdrejningspunktet for arkitekturpolitikken er disse stedbundne kvaliteter.

Holbæk Kommune er i konstant udvikling. Kommunen har gennem en årrække oplevet en betydelig befolkningstilvækst, og der er fortsat stor interesse for at byudvikle. Der realiseres nye bygninger i byerne, tekniske anlæg i landskabet, og der introduceres nye arealanvendelser. Nogle områder udlægges til nyt byggeri, mens andre områder transformeres fra gammelt til nyt.

Byerne, byrum, bebyggelser og landskaber er det, der definerer og rammesætter den fysiske oplevelse af Holbæk Kommune. De er ikke statiske, men under konstant udvikling, og udgør hver især et særligt sted.

For at værne om de eksisterende bevaringsværdier i det byggede miljø og i landskaberne, og samtidig understøtte og sikre kvalitet i fremtidens fysiske udvikling af kommunen, er det vigtigt og nødvendigt, at der er et klart værdigrundlag, som vores arkitektur kan bygge videre på.

Derfor har Holbæk Kommune udarbejdet en Arkitekturpolitik, hvor der politisk er taget stilling til de målsætninger, der skal definere fremtidens by- og landskabsudvikling, og den metode vi vil bringe i anvendelse for at nå målene.

Arkitekturpolitikken vedrører os alle: Borgere, politikere, udviklere og investorer. I Holbæk Kommune skal det være en fælles forpligtigelse for alle aktører, at vores værdier bæres videre samtidig med, at det nye, der udvikles, er ansvarligt og velbegrundet, så løsningerne er bæredygtige for fremtiden.

God læselyst

Lars Qvist, udvalgsformand,
Plan, Bolig og Lokal udvikling

Forside billede: Godthåbsvej i Holbæk

Billedet er taget af Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur (FBL) - Holbæk

Det gælder for hele arkitekturpolitikken at billeder er kommunens egne, eller fotos fremsendt fra interessenter i forbindelse med politikens tilblivelse. I sidstnævnte tilfælde krediteres afsender specifikt ved det pågældende billede.

Hvad er en Arkitekturpolitik?

Arkitektur handler om at formgive de fysiske rammer. Det handler om rum, mellemrum, form, funktion og materialer, om bybygning og landskabsplanlægning og design af små detaljer i det helt nære miljø. Der skal hele tiden udvikles med blik på det, der er, og dét der kommer.

Vigtigst af alt handler arkitektur om samspillet mellem bebyggelse, natur og mennesker. Det er os som mennesker, der giver liv til arkitekturen i hverdagen - gennem bevægelse, interaktion, fællesskaber og identitetskabelse.

"Arkitekturpolitik handler ikke om at agere dommer over, hvad der er grimt eller pænt. Det handler om at sikre, at det byggede miljø bidrager til at opfylde kommunens mål... og skabe attraktive fysiske rammer for borgere, erhvervsliv og besøgende i kommunen"

(Citat fra Arkitektforeningens pjece "Arkitekturpolitik Hvorfor?").

Forventningerne til, hvad en Arkitekturpolitik skal kunne, er i udgangspunktet meget forskellige og kan eksempelvis illustreres ved to modsættede udsagn fra deltagere ved et af de afholdte workshopmøder i processen ved arkitekturpolitikens tilblivelse:

"Ved nybyggeri bør udarbejdes præcise arkitektmanualer, der viser hvordan byggeriet skal se ud."

"Arkitekturpolitikken må ikke blive for stram i forhold til muligheden for at skitsere nye projekter. Byggeri i dag er i forvejen reguleret af så mange styrende bestemmelser i byggelov, direktiver m.v., så sørg for, at arkitekturpolitikken ikke bliver yderligere en spændetrøje i forhold til muligheden for at skitsere nye projekter."
(Udsagn fra workshop om Arkitekturpolitikken).

Arkitekturpolitikens DNA

Med Holbæk Kommunes nye Arkitekturpolitik sættes der fokus på de stedbundne kvaliteter. Stedbundne kvaliteter er de kvaliteter ved et sted, der ikke kan flyttes. Det er de kvaliteter ved stedet der gør det unikt og attraktivt. Alle projekter skal tage udgangspunkt i det sted, hvor de placeres. Steder er forskellige, og det må og skal afspejle sig i de projekter, der opføres. Arkitekturpolitikken skal derfor ikke opstille en facitliste på god arkitektur, der passer alle steder. Arkitekturpolitikken skal i stedet fungere som en politisk godkendt hjemmel til at stille krav til udviklingsprojekter, så de opfylder de oplyste mål, der skal sikre det gode og bæredygtige liv i Holbæk Kommune, også på lang sigt.

Arkitekturpolitikens temaer, målsætninger og værktøjer

Arkitekturpolitikens hensigt er, at alle nybyggerier og anlæg såvel som omdannelser skal bidrage med kvalitet til det sted, de opføres. Arkitekturpolitikken skal derfor bidrage til at sætte den arkitektoniske kvalitet på dagsordenen for alle, der ønsker at bidrage til udviklingen.

Arkitekturpolitikken er struktureret omkring *fem temaer*. Det er gennemgående for alle temaer, at arkitekturpolitikken sætter fokus på de stedbundne kvaliteter og kræver, at nye projekter tager afsæt heri.

For hvert tema er der formuleret en række *målsætninger*, som der skal sættes fokus på ved kommende projekter. Målsætningerne er langtidsholdbare og knytter sig til Holbæk Kommunes overordnede strategiske retninger og vil blive indarbejdet i Holbæk Kommunes kommende kommuneplan.

Ved udvikling af nye kommende projekter vil målene indgå i dialogen med udviklere og i vurderingen af projektforslag.

I tilknytning til arkitekturpolitikken er der udarbejdet

værktøjer for stedsanalyse og screening af kommende projekter. Værktøjerne har til formål at understøtte og vurdere kommende projekter med udgangspunkt i de stedbundne kvaliteter på det givne sted. Stedsanalysen og screeningsværktøjet er arkitekturpolitikens "fra ord til handling". Udover stedsanalyse og screeningskema ønsker Holbæk Kommune at udarbejde en række temahæfter og manualer, eksempler på dette er uddybet under afsnittet om "De næste skridt".

Dialog og Inddragelse

Udviklere har ikke altid et forudgående lokalkendskab til det sted, hvor de ønsker at bygge. Måske har planlæggere og politikere en større viden om et givent sted, men ved ikke alt. Meget kan man analysere sig frem til, fornemme og vurdere ved besøg på de givne projektområder, men udviklingen af et projekt vil altid være afhængig af, at byens man-

ge interessenter også byder ind med viden om, hvad der er særlig karakteristisk for det givne sted og det liv, der leves. Borgerne kan byde ind med deres betragtning af stedet. Hvordan de bevæger sig igennem og anvender stedet, og det er derfor vigtigt at inddrage borgerne for at få deres blik på stedet, og hvordan de bruger, oplever og mindes stedet. Hvilke

kvaliteter kan ikke umiddelbart ses med det blotte øje, og hvilke supplerende tiltag kan berige området set fra et lokalt perspektiv? Inddragelsen af lokale aktører kan ske enten ved tidlig dialog og involvering af borgere, lokalområderne, foreninger og interessenter eller ved indhentning af bemærkninger i en idéfase forud for udarbejdelse af planforslag.

Bæredygtighed

Bæredygtighed er et vigtigt fokus i Holbæk Kommune. Der er gennem blandt andet klimastrategier, mobilitetsplan, sundhedspolitik, udviklingsplaner for byer et stort fokus på bæredygtig udvikling af Holbæk Kommune. Arkitekturpolitikken understøtter disse politiske visioner, og vi er optaget af, at udvik-

lingen af Holbæk Kommune sammentænkes med andre relevante projekter, beslutninger og strategiske dagsordener. Større nybyggerier, som Holbæk Kommune er bygherre på, DGNB certificeres altid. DGNB tager afsæt i FN's definition af bæredygtighed. DGNB-systemet evaluerer et byggeri eller byområde

ud fra seks hovedområder: Miljømæssig kvalitet, økonomisk kvalitet, social kvalitet, teknisk kvalitet, proceskvalitet og områdekvalitet. Også projekternes levetid (LCA) er et område Holbæk Kommune har fokus på og det er et lovkrav at der skal foretages LCA beregninger på al nybyggeri.

Ny Arkitektur i byerne

Natur- og landskabsværdier

Landsbyudvikling

Kulturmiljøer og bevaringsværdige bygninger

Det sunde og bæredygtige liv i byerne og på landet

#1

Ny arkitektur

Byggeriet ved Holbæk Havn

Målsætninger for nybyggeri i byerne

- Nybyggeri skal tilføre kvalitet og værdi til det sted og de omgivelser, hvor det opføres.
- Nybyggeri skal udformes, så det understøtter stedets identitet og skaber relationer til områdets kulturhistorie, struktur, skala, materialer og bebyggelseskarakter.
- Bygninger og byrum skal udformes med omhu for detaljen, i kvalitetsmaterialer og med udgangspunkt i den menneskelige skala, så de bidrager til det gode byliv.
- Hvor der bygges i større enheder, skal der sikres variation i bygningernes facader, så de opleves som enkeltenheder, der eksempelvis skalamæssigt kan relateres til bredden på traditionelle byhuse
- Langs bygninger skal der arbejdes med kantzoner, der giver mulighed for ophold og skaber kontakt mellem livet inde og ude.
- Beplantning, stiforbindelser, byinventar og belysning skal understøtte trygge byrum, indbyde til ophold, med gode læ og solforhold og binde byens rum sammen.
- Den grønne profil i byerne skal styrkes, og koblinger og stiforbindelser til naturen prioriteres. Naturen skal have plads til at udvikle sig, og vi skal se naturen som en ressource, der kan styrke kvaliteterne i et nyt boligområde.
- Indfaldsveje skal fremstå med en grøn profil og understøtte oplevelsen af grønne byer.

#2

Natur- og landskabsværdier

Landskabet omkring Brorfelde er en af Holbæk Kommunes helt unikke landskaber. Her har istiden sat sit præg og skabt det bakkede landskab med dødishuller.

Målsætninger for byggeri og anlæg i det åbne land

- Om- og tilbygning samt nye bygninger skal udføres med respekt for områdets byggeskik, bebyggelsesstruktur, skala, materialer og det omkringliggende landskab. Det gælder også for mindre ændringer, der kan have stor betydning for helhedsindtrykket af den enkelte bygningsarkitektur.
- Byggeri i et nutidigt formsprog kan godt opføres, hvis det sker som en bevidst og kvalificeret fortolkning af den byggestil, der ellers er i området. Det nye byggeri skal således bidrage til områdets kvaliteter og hverken dominere eller underspille.
- Indplacering af tekniske anlæg i landskabet skal ske under nøje iagttagelse af de eksisterende landskabelige værdier, og kun hvor dette kan ske uden konflikt i forhold til de overordnede udpegningshensyn i kommuneplanen. Solcelleanlæg skal afskærmes visuelt med beplantningsbælter og lignende, så de ikke fremstår synlige i landskabet.
- Eksisterende vegetation og kulturhistoriske spor i landskabet skal bevares og indarbejdes i projekterne (tekniske anlæg, byudviklingsområder mv.), således, at de udgør rammerne for projektet. På den måde tilpasses projektet det omkringliggende landskab og der er med det samme et modspil til de nye tiltag. Desuden har etableret vegetation en betydelig højere værdi for biodiversiteten end nyetableret vegetation
- Når der etableres ny beplantning, skal der som udgangspunkt anvendes hjemmehørende arter, da disse har en langt højere værdi for biodiversiteten, fordi arternes formering er knyttet til de arter, der har været i Danmark i lang tid.

Gadeforløb i Arnakke landsby. Huset yderst til højre er opført i 2008. Arkitekturen er tilpasset landsbymiljøet ved at bygningens proportioner afspejler de omkringliggende bygninger, længehus med 45 graders saddeltag, pudsede mure, bondehusvinduer og gesims. De sorte teglsten og den grå puds er tilgængelig fremmed for både bygningens historiske reference og i landsbymiljøet. De grå/sorte materialer afspejler den tid huset er opført.

Målsætninger for nyt byggeri i landsbyerne

- Ombygninger og nybyggerier i landsbyerne skal understøtte det eksisterende, bærende landsbymiljø.
- For at bevare identiteten og kvaliteterne i den enkelte landsby, skal nybyggeri respektere bebyggelsesstruktur, byggeskik, farvesætning, materialer og skala, også for så vidt angår tilbygninger og småbygninger.
- Gadestruktur, beplantning, hegn og bygningernes placering i forhold til gadelinje skal ligeledes respekteres, da de indgår som væsentlige elementer i den eksisterende kulturhistorie og byggestil.
- Kantzonerne, herunder overgangen mellem bebyggelse og vejareal, skal behandles, så det understøtter grønne sammenhænge.
- I randen af landsbyerne er det væsentligt, at overgangen mellem bebyggelse og landskab bearbejdes, så der tegnes en kant med kvalitet, der understøtter rekreative forbindelser til naturen.

#4

Kulturmiljøer og bevaringsværdige bygninger

Audebo pumpestation er et eksempel på et industrimiljø der i den grad er knyttet til det omkringliggende landskab. Pumpestationen stod og står stadig for tørlægningen af lamme fjorden sammen med kanalerne og dæmningen.

Målsætninger ved omdannelse og nybyggeri inden for kulturmiljøer og ved bevaringsværdige bygninger

- Når man ønsker at bygge i et allerede bebygget område, skal man turde stille spørgsmålet: Er der behov for at bygge en ny bygning her, eller kan man anvende de eksisterende bygningsstrukturer på en ny måde i stedet for at nedrive? Det må til enhver tid vurderes ud fra en stedsanalyse, som er beskrevet i screeningskemaet.
- Omdannelser og nybyggeri skal altid tage afsæt i områdets kulturhistorie og byggestil.
- Når der skal tilføjes nyt, er det vigtigt, at det forholder sig til de eksisterende strukturer, og forstærker og underbygger stedets identitet.
- I hvert enkelt tilfælde må det vurderes, om nye tilføjelser kan udføres i et nutidigt formsprog som en kvalificeret fortolkning af de bestående kvaliteter, eller om der skal fastholdes en stringent videreførelse af eksisterende typologi, materialitet og detaljering.

#5

Det sunde og bæredygtige
liv i byerne og på landet

Kalveåmosen i forårsfarver. Her kan man gå en tur i naturen og nyde roen.
Billedet er taget af FBL - Holbæk

Målsætninger for det sunde og bæredygtige byliv

- Nye boligområder skal planlægges således, at det er landskabet, der definerer bebyggelsens struktur.
- Pladser, parker, torve og gaderum skal udformes med kvalitet, og indbyde til ophold og aktivitet, så bylivet understøttes.
- Der skal sættes fokus på adgang til grønne omgivelser ved at indarbejde 3 – 30 – 300 reglen i planlægningen. Udsigt til 3 træer fra enhver bolig, 30% trædække i kvarteret og max 300 meter til nærmeste park.
- Tryghed og tilgængelighed skal prioriteres højt i alle nye som eksisterende områder (byer, parcelhuskvarterer, landsbyer, åben land mv).
- Den struktur der danner byrum og grønne rum skal defineres først og danne rammen for bebyggelsens placering. Strukturen skal understøtte mobilitet og mødet mellem mennesker.
- Mødesteder skal have særlig opmærksomhed, når der udvikles og bygges nyt, både i byerne og i landområderne.
- Byrum, parker, veje, osv. skal bidrage til bæredygtige løsninger indenfor klima og biodiversitet området. Herunder hensyn til regnvandshåndtering, befæstelsesgrad og sammenhængende grønne strukturer.
- Mobilitet mellem områder fra lille til stor skala bør altid prioriteres højt, således at bæredygtig og tryk transport fremmes i hele kommunen

De næste skridt - Arkitekturpolitikken levendegøres

Murerpladsen i Holbæk
Billedet er taget af FBL - Holbæk

I forlængelse af arkitekturpolitikens vedtagelse, igangsætter vi implementeringen af politikken. Det gør vi ved at udarbejde stedsanalyser og anvende screeningsværktøjet hver gang et nyt projekt igangsættes. Desuden vil vi

indarbejde målsætningerne for temaerne i den kommende kommuneplanrevision. Arkitekturpolitikken skal vedligeholdes løbende og give input til kommende strategier og politikker. Disse greb er de primære redska-

ber til arkitekturpolitikens levendegørelse. Derudover vil der løbende arbejdes på initiativer, der skal understøtte arbejdet med implementeringen af politikken. Herunder er formuleret nogle eksempler på hvad det kunne være.

Arkitekturs dag

Holbæk Kommune fejrer arkitekturs dag, som fast ligger første mandag i oktober, og hvert år har et nyt fælles tema for hele landet. Det kan være med debatoplæg, rundvisninger, udstilling, åbne huse, skattejagt etc.

Præmiering af god arkitektur. Fx i forbindelse med Arkitekturs dag. Det kan være for bedste nybyggede hus det pågældende år, det bedste offentlige uderum, det særlige bevaringsværdige hus, den bedste renovering.

Vi sætter Arkitekturpolitikken i spil og holder den i live ved at præmiere, sætte fokus og holde den i gang, ved hvert år at hylde den gode arkitektur og afsætte en aften og ressourcer.

Anbefalinger til planlægning for konkrete emner, som følge af Arkitekturpolitikken

Ud over stedsanalyse og screeningsskema ønsker Holbæk Kommune at udarbejde en række anbefalinger til konkrete emner, eksempelvis som temahæfter eller manualer, eller ved at indarbejde retningslinjer i kommuneplanen.

Emnerne kan eksempelvis være;

- Stilblade, som arkitekturguidelines til forskellige bygningstypologier og stilarter (Parcelhuse/bindingsværk/historiske huse)
- Boliger i det åbne land
- Skilte
- Materialer i byggeriet
- Kulturmiljøer
- Istandsættelse af beva-

- ringsværdige bygninger (materialer mv)
- Byrumsinventar
- Belægninger
- Beplantning
- Anbefalinger til planlægning af fysiske områder til sundhedsfremme (social, mentalt og fysisk)